Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la a don'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului „Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 9. — Sibiiu, Mercuri 30/11 Februariu. — **1880.**

BIBLIOTECA CENTRALA ACADEMIA SIBIIU

Inposite. Deficitu. Executiuni. Dreptu electorale.

Tóte acestea cestiuni s'au discutatu si pàna acum de càte-ori s'a simtitu necessitatea de a trage luarea-aminte a locuitoriloru asupra loru. Mai de aprópe, in Nr. 84 alu „Observ.“ din a. tr. arataramu ceva mai pe largu diversele specii de inposite directe si indirecte, la care sunt supusi locuitorii acestei monarchii. In Nr. 85 et 86 ventilaramu proiectele de budgetu asia cum s'au publicatu acelea de càtra ministrii finantieloru, specificandu si deficitele ce resulta din nou, atàtu pe 1879, càtu si pe a. 1880. Atunci s'a disu, cà deficitu va fi numai ceva preste 18 milióne si ministrulu comite Szapáry propunea càteva midiulóce de coperire. Din Novembre si pàna acuma cercetandu-se mai exactu tóte socotelile statului, acelu deficitu ese preste indoitu mai mare, pentru-cà elu trece peste 41 milióne florini, adeca la 120 milióne franci!

Ce urmédia de aci? Executiuni pe capete, fóra mila si indurare. Candu dicemu executiuni, nu intielegemu numai restantiele inpositeloru din anii trecuti, ci si contributiunile anului curente. Legea obliga, cá inpositele directe se se platésca regulatu pe càte ¼ de anu, inse asia, cà pe patrariulu I se numeri a patr'a parte din càtu ti se cere, pàna in 15 Februariu; a dou'a rata pàna in 15 Maiu, a 3-ea 15 Augustu, a 4-a 15 Octobre. Cum n'ai observatu acesti termini, din acelea dile, fiscului te incarca cu interesse de 6%, iti dictédia si o taxa de executiune, fóra a te si zalogi indata, ci zalogirea urmédia mai tardiu, dupa care la unu altu terminu vene tob'a la casa, sau cà ti se transpórta zalógele la municipalitate, unde se licitédia.

Este inse unu adeveratu blastemu pe tierile acestea, cà de mai multi ani incóce locuitorii niciodata nu potu se scia cu inceputulu anului, care càtu are se platésca. Conscriptiunea incurcata cu mii de formalitati este atàtu de migalósa si rapitória de timpu, in càtu uneori nici in patrariulu alu 4-lea, pe la Octobre, nu e terminata, si atunci inca, asia numitulu preliminariu, aruncatura, tabelle, esu pline de erori. Reclamatiunile sunt totudeauna cu milionele. Nou'a institutiune a inspectorateloru de contributiuni erá se mai evite din incurcaturi si celu puçinu se inaintedie operatiunile; mechanismulu fiscale inse este multu mai complicatu decàtu cá se fia in stare de a'lu accelerá inspectorii.

Se scie cà dreptulu electorale este conditionatu dela censu si anume in Transilvani'a dela 8 fl. 40 cri. contributiune directa. Ne este cunoscutu la toti, càte misielii si blastematii s'au intemplatu pàna acum cu regularea censului si aplicarea dreptului electorale preste totu pe unde locuescu romani, si cu atàtu mai multu in Transilvani'a. Aci cá si in alte càteva casuri, indolenti'a, fatalismulu romaniloru inca pórta o mare parte din vina. Ce e dreptu, aceeasi indolentia a cuceritu mai pe urma si pe magiari, si pe sasi intru atàta, càtu de vreo 5—6 ani incóce nici legati nu'i mai póte duce nimeni la nici o adunare, nici chiaru la cele electorali, nici platindu-le diurne si dandu-le de mancare, de beutu. Sunt sisteme politice care disgusta, scârbescu, instrainédia pe poporu de càtra ori-ce actiune publica; sunt érasi altele infernali, care ucidu spiritulu publicu prin mesuri perfide, teroristice, candu apoi in locu de a inpintená pe ómeni cá se scuture nepasarea, mai virtosu ii adórme si amortiesce; milióne de ómeni ti se paru cà dormita, sau cum se mai dice, aromescu, motiaie, cá cei obositi de labóre ori de vreo betía. Sunt érasi epoce, candu chiaru si popórale cele mai luminate, active, deprinse in afacerile publice, cunoscatórie de interessele loru, stau destepte, vedu si audu limpede, sciu totu ce se intempla cu ele spre reu, cu tóte acestea punu manile preste olalta, nu facu nimicu spre a resturná sistem'a. Caus'a este cà ele prevedu sau celu puçinu presimtu sigur'a ei cadere cu rusîne.

Fia ori-care din acelea sisteme, intemple-se ori-si ce in celu mai de aprópe viitoriu, noi rogamu si cu acésta ocasiune pe toti cetatienii statului de nationalitate romana din ori-ce provincia, cá ori-care se scie in vreo restantia de contributiune directa pe anulu 1879 se o platésca nesmintitu pàna in Martiu a. c. In anulu 1878 au fostu cele din urma alegeri, pentru care s'au rectificatu (?) listele electorali dupa tabellele de contributiune. In a. 1881 voru fi alte alegeri. Listele se rectifica cu unu anu mai inainte, pe temeiulu contributiunei anului trecutu. De aici urmédia, cà trebue se ingrijimu de acum, cá se nu intre nici-o eróre in tabelle, se nu fimu taxati nici mai multu nici mai puçinu decàtu se cuvine dupa liter'a legei, prin urmare se reclamamu cu totii la terminu si se insistemu cu energia pentru rectificare.

Dreptulu electorale in sinesi consideratu, este unu dreptu sublimu care nu se póte pretiui. Inse abstractiune facuta de alegerile transilvane, cu ocasiunea alegeriloru din Ungari'a si Banatu, ori-candu au cadiutu candidatii romani, nu s'a spusu la locurile mai inalte si Europei, cà au cadiutu prin batai si omoruri, ci numai din lips'a de alegatori; cà-ci dicea vrasmasii: „de si valachii sunt multi la numeru, ei inse sunt mai preste totu ómeni lenesi, betivi, hebeuci, prin urmare saraci, unu poporu de cersitori, carii n'au nici macaru censulu de 5 fl.“

De nu ar mai fi nici-o causa alt'a, cá se scótemu si se producemu numerulu celu mai mare possibile cu dreptu electorale, singura acésta scornitura infama cà amu fi unu poporu de sarantoci, trebue se ne incórde tóte poterile, spre a scóte preste totu adeverulu la lumina.

Totu din Comitatulu Severinului.

Nu credemu se se afle unu singuru romanu adeveratu, care se nu voiésca a se informá càtu se póte mai exactu despre ulteriór'a desvoltare a

---

Foisiór'a „Observatoriului“.

† Principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy.

Principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy erá dragæ tuturoru acelora cari au cunoscut'o, cà-ci numai ea sciá se ia acea-si parte cu cei betrani la dorerile si deceptiunile loru, precum numai ea sciá se se bucure de o potriva cu cei tineri de ilusiunile si aspiratiunile loru.

Nascuta pe la finele secolului trecutu, principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy erá fiic'a Banului Costache Ghika, frate cu Grigorie-Voda-Ghika si Alexandru-Voda-Ghika. Maritandu-se dupa principele Petru Trubetzkoy, generalu russu, se duse se traiésca cu sociulu la St. Petersburg. Condusa inse de tatalu seu inca de copila pe la curtea din Vien'a, curtea Russiei isi aduce si astadi aminte, cu càta demnitate principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy representá societatea alésa a tierii romanesci.

Remanendu preste càtva timpu veduva, pléca din St. Petersburg cá se isi petréca viati'a parte la Paris, parte la Baden.*)

La Paris a fostu bine primita si bine vediuta de regin'a Amalia, soci'a regelui Louis Phillippe, a facutu cunoscinti'a lui Guizot si Kiselefu, si devenise intim'a renumitei principese de Lieven, femei'a politica a acelei epoce, stralucindu éra-si la curtea din Franci'a si prin salónele foburgului St. Germain; salonulu ei chiaru devenise cá acela alu d-nei Récamier, loculu de intrunire alu celoru mai distinsi din societate, intre cari Casimir Périer si Lamartine, caruia principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy 'i a presentatu Curierulu de Ambe-Sexe. in care se aflá tradusu in versuri romane renumitulu seu Lacu, versuri ce a cerutu se i le recitese ea insa-si in armoniós'a nóstra limba.

La Baden s'a bucuratu de intimitatea marei ducese Stephania de Baden, fiic'a imperatesei Iosephin'a si fiic'a imperatului Napoleonu. Aci, pe langa alte cunoscintie, in mijloculu carora traiá, erá si principele Louis-Napoleon, care mai tardiu deveni Napoleonu III precum si o gratiósa copila, propri'a fiica a marei ducese Stephani'a, care se maritase atunci dupa principele Carolu Antonu Hohenzollern asia, cà intemplarea a facutu, cá principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy se asiste la nunt'a mamei M. S. Regale, Carolu I, Domnitorulu nostru.

Peste càtva timpu, coprinsa de nostalgi'a tierei, veni pe la 1838 se se stabilésca in Bucuresci. Aci in capital'a tieriei sale, a jucatu unulu din rolurile cele mai inportante, atàtu in lumea politica, càtu si in lumea literara. Salonulu seu a fostu multu timpu celu d'antaiu salonu din Bucuresci, in care se intrunea totu ce avea tiér'a mai insemnatu. Alaturi cu notabilitatile politice si aristocratice ale acelei epoce ori-cine ar fi potutu vedea printre rangurile cele dintaiu, somitatile nóstre literarie, Heliade, Boliacu, Alexandrescu si altii. De càte ori Cogalniceanu, historiculu Moldovei, si Alexandri poetulu ei, veniau in Bucuresci, de atàtea ori se vedé prin salonulu principesei Trubetzkoy cu o deosebita consideratia. Toti strainii de distinctiune si artistii cei mai mari din lume, cari au trecutu prin Bucuresci, tîneau la onórea de a veni in salonulu seu, si contimporanii isi aducu aminte cu placere de sunetele armonióse ce au facutu odata se vibrese Liszt si Thalberg. Sub domni'a unchiului seu Alexandru Voda-Ghika, principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy si-a avutu inportanti'a sa politica, cà-ci a servitu de trasura de unire intre amicii si inamicii lui Alexandru Voda-Ghika, aducéndu printre densii spiritulu seu moderatu si de conciliare. Doctorulu Arsaki care a dirigiatu multu timpu diplomati'a romana sub Grigorie Voda-Ghika si Alexandru Voda-Ghika, se consultá adesea cu amic'a sa principés'a Cleopatr'a. Chiaru marele administratoru alu tierei, Stirbei-Voda se inspirá de multe ori asupra directiunii ce urmá se se dea afaceriloru publice. N'a fostu domnu in tiér'a romanésca care se nu o apretiese, se nu o stimese si se nu o respecte.

Principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy care representá splendórea vechiei nóstre generatiuni, erá singura care potea se faca o justa comparatiune intre trecutu si presentu; cà-ci pàna in cele mai adanci betranetie mintea ei, cugetarea ei, erau inca in tóta vigórea loru. Nu cunoscu pe altu cine-va care se fia urmaritu cu mai multu interessu miscarea intelectuala ce s'a produsu candu in bine candu in reu, in tiér'a nóstra. A fostu inse totudeauna partisan'a progresului, in adeveratulu sensu alu cuventului.

In sustînerea acestei idei ne aducemu aminte, cum candu lupt'a contra trecutului, se dedese pe facia si candu Barbu Catargiu voi se scóta unu jurnalu alu partidului seu politicu, la intrunirile ce s'au facutu pentru acésta chiar in salonulu principesei, ea fu aceea care dede ide'a cá jurnalulu se pórte numele de „*Conservatoru-Progresistu*“, nume care s'a purtatu cu demnitate.

Cu timpulu principés'a Cleopatra Trubetzkoy se retrase la o viatia mai linistita; dar' cas'a sa inse nu incetà de a fi visitata in tóte ernile catu avea obiceiulu se stea in Bucuresci, de tóta societatea alésa din capitala, care plecá de langa densa incantata de farmeculu conversatiei sale.

Perderea sa dar a fostu viu simtita de toti cari au cunoscut-o, si sunt siguru cà nu va fi unulu care, catu va trai, se nu-si aduca aminte de acésta femeia distinsa intre cele distinse.

Inmormentarea s'a facutu, dupa dorinti'a esprimata de densa in atàtea renduri, la mosi'a sa Baicoiu de langa Ploiesci, unde se si afla ingropata parte din famili'a sa.

Baicoiu a fostu mosi'a favorita a principesei Cleopatr'a Trubetzkoy! Acolo si-a petrecutu ea tóte verile de candu s'a intorsu in tiéra. Acolo, in mijloculu floriloru ei, primia cu gratiositate pe toti domnii tierei, pe tóte persónele insemnate si pe toti amicii si amicele ei.

Inca de pe la 1835 de pe candu se aflá in strainatate, principés'a se interesá de sórtea tieraniloru din Baicoiu trimetiendu bani, ori cá se se marite fete, ori cá se le cumpere càte o pareche de boi. Stabilindu-se in tiéra si petrecéndu-si tóte verile in Baicoiu, n'a fostu sateanu se nu se bucure de protectiunea si de binefacerile ei. Inainte inca de legea rurala, principés'a Cleopatr'a Trubetzkoy inpamentenise o parte din locuitori, maritandu fete si dandu-le pe langa bani si unu locu de casa si o livade. N'a fostu satenu pe care se nu'lu cunósca a-nume si cerendu-i sprijinulu ei se nu ilu fia datu. Satenii din Baicoiu veniau si isi impartasiau pàsurile loru principesei Cleopatr'a, precum isi inpartasiau si petrecerile venindu si jucandu in hora inaintea casei sale. (Dupa „Timpulu“.)

---

*) Erá bine cá biografulu se fia spusu aci, cum a remasu Cleopatr'a veduva. In revolutiunea militara din 1825 barbatu-seu compromisu fórte greu, a scapatu de mórte sigura numai prin rogatiunile si lacrimele sociei sale, cá in locu de a'i luá viéti'a, imperatulu Nicolae se'lu tramita la Siberi'a pe viétia. Red. Obs.

lucruriloru din comitatulu Severinului. Pre càtu timpu acea parte a Banatului vietiuise sub legi militarie, in afara de acelu teritoriu se sciá fórte puçinu despre starea loru; astadi depinde fórte multu dela insii locuitorii, anume dela inteligentia, cá vocea loru se se audia preste sute de miliarie.

Candu ne taiamu numai la unu degetu, dorerea se simte in totu corpulu. Candu ne cóce vreo buba rea, organismulu intregu sufere de friguri, care uneori ilu scutura cá ori-care altele din cele mai torturatórie. Intocma asia se intempla, sau incai asia trebue se se intemple si cu corpulu intregu alu ori-carei natiuni ajunse la consciinti'a de sine si petrunsa de a sa demnitate.

Natiunea nóstra din acésta monarchia sufere, patimesce intru tóte partile sale constitutive; suferintiele inse diferu multu unele de altele. Sunt suferintie din ostenéla grea, din apasarea unoru sarcine care te culca la pamentu, unele din morburi interne, altele din esterne; dara candu vine omulu reu si iti taia o mana sau unu pitioru, ori cà te ranesce asia, in càtu prin scursórea de sange te aduce in dóg'a mortii, atunci organismulu intregu are se'si reculéga tóte poterile vitali, se si concentre din ele càtu mai multe spre partea vetamata, pentru-cá se'i ajute vindecarea. Scapandu partile, scapa totulu. Vai inse de acelu organismu nationale, in care vreo parte a datu in gangrena.

Dela unu numeru pàna la altulu, scirile din comitatulu Severinului vinu totu mai cutrieratórie, acum inse cu acea diferentia essentiale, cà neauditele crime se constata si adeverescu prin acte oficiali, autentice, subscrise de membrii comissiunei, autenticate de càtra consiliulu municipale, publicate cu invoirea si votulu acestuia de càtra functionarii càti remasesera integrii si aparati de tentatiuni chiaru si sub domni'a unui pasîa-mamelucu atàtu de indracitu, precum a fostu Ioanu Pauss. Acum ese la lumina, cà acelu neomu fusese capabile de ori-ce crima, si cà elu cu tartufari'a (faciari'a satanica) a fostu in stare se lege ochii la toti functionarii subordinati lui, la poporu, la tóta lumea. Dela Iuliu 1876 de candu Pauss fu trimisu pe capulu locuitoriloru acelui municipiu nou, elu a furatu mereu din tóte cassele, sau adeca din sutele de mii càte au intratu pe man'a lui, bani de ai orfaniloru, sume mari din inpositele statului, bani de facutu drumuri, taxe diverse, elu a datu la cassa ce a voitu si càtu a voitu, éra celelalte sume le-a tînutu pe sam'a sa. De aici apoi urmà, cà aceleasi se scótea dela locuitori prin executiuni, de càte doue trei-ori. Subordinatii sei din cercurile comitatului de si nu petrundea in misteriele domnului loru, simtíau totusi cà nu póte se fia lucru curatu; asia se pusera si dintre densii càtiva pe cape-rape. Poporulu strigá, protestá, se mai si oppunea; atunci inse aducea trupe de linia preste densulu, cá executiune si pedépsa. Tóte spesele si intertentiunea se scotea din spinarea locuitoriloru; in acelasiu timpu banditulu si complicii sei se tavalia in distractiuni desfrenate.

Intre acestea adeverulu istoricu cere, cá precàtu se póte se vedemu si reversulu medaliei, cu alte cuvente, se cautamu si in noi insine causele nefericiriloru nóstre. Spre acestu scopu vomu scóte aci càteva passage din epistole venite dela romani nascuti si crescuti, anume una din comitatulu Severinu si alt'a din alu Carasiului. Cea mai vechia pórta dat'a din 11 Ianuarin a.c., adeca tocma de candu se descoperisera cele de antai defraudari, si coprinde intre altele:

Multu stimate Domnule!

Poporulu nostru de aicea avendu din càteva generatiuni educatiune militara, este dedatu a se miscá si a intrá in vreo actiune numai la porunca. In anii din urma inse, adeca dupa caderea sistemei militare, fiindu-ne strinsu oprita ori-ce miscare si desvoltare nationala, nimeni nu are dreptu se se mire, cà romanii nostri din comitatulu Severinu nu desvólta mai nici de càtu activitate nationala, in proportiunile in care se vede aceea la locuitorii romani din celelalte provincii. De acolo, de unde ar fi se astepte poporulu invetiatura, desteptare, prin urmare si mantuire, nu se póte asteptá, de órece preotii si invetiatorii ori cà nu voiescu se'si inplinésca datorinti'a, sau cà nu sunt calificati de ajunsu, pentru-cá se luminedie si se conduca pe poporu.

Afara de scólele, pre aicea inca din tempulu militiei asia numite „scóle nationale", éra acuma „comunale", altele n'avemu, de órece, cu provincialisarea granitiei militare, scólele normale, de altumintre bune, nu s'au mai inlocuitu prin altele.

Granitiarii nostri sunt in posessiunea unui fondu cu aprópe $^1/_4$ de milionu de fiorini, asia numitu „fondu granitiarescu" cu destinatiune, cá interessele acestui fondu se se intrebuintiedie spre scopuri culturale si humanitarie. Acestu fondu inse nu ar meritá numele de „fondu pentru cultura si humanitate," ci de „fondu de cérta"; cà-ci voindu ai nostri alu intrebuintiá pentru scóle si alte scopuri cerute de interessele culturei nóstre, jurisdictiunea comitatului voiesce se'lu dea in favórea scóleloru comunale, adeca magiare, cu delaturarea ori caroru interesse nationali ale poporului nostru. Unu exemplu din altele nenumerate. Scól'a din Bozoviciu, confessionala superióra, infiintiata de vreo càtiva ani si sustînuta pàna in anulu trecutu, din fondulu granitiarescu, au trebuitu se incete, pentru-cà comunele au fostu oprite sub cea mai mare pedépsa a sustíné scólele acelea.

Fiindu poporulu indigenu declaratu de necapabilu pentru viéti'a constitutionala, apoi comitatulu nostru Severinu e inundatu de straini din tóte ânghiurile tierei; nu e nici organisatu dupa legi, ci se afla in stare de unu provisoriu nespusu de fatalu, gubernanduse prin amploiati denumiti si prin o representantia de circa 40 de insi, remasi inca din anii militiei, cari nu sunt in stare se desvólte nici-o influintia in afacerile publice ale comitatului.

Din lips'a mijlóceloru de cultura, poporulu nostru merge cu pasi repedi spre selbatacire, ceea ce se cunósce si din inpregiurarea, cà dela unu timpu incóce nu prea alege intre ce este alu Meu si alu Teu. Furturi, spargeri de incuietori, omoruri si jafuri sunt la ordinea dilei, in càtu crime de acestea nici nu se mai considera cá o raritate.

Ce se atinge de lectur'a diuarieloru romane, sunteti fórte bine informatu, cà lectoriloru nostri de pre aicea càtu de puçinu manjiti cu spoiala straina, le place mai bine se cetésca diuarie straine, se cercetedie si sustîna societati de lectura straine, decàtu de ale loru. In unele orasiele s'a datu aici concessiune pentru infiintiarea cabineteloru romanesci de lectura; dara in unele locuri nu s'au alesu nimicu din ele. Causele au fostu doue: una cà mai multi romani sunt membrii ai casineloru germane, si alta, cà ceilalti nu voiescu se audia de lectura romanésca etc."

— Din alta scrisóre de dato 14/26 Ianuariu scótemu acestea: „Éca efectele nefericitei educatiuni in scóle si in limbi straine, in comitatulu Severinului, cá si ori-unde, nu numai la romani, ci si la alte popóra. Éca si efectele educatiunei serbesci la preoti si la docenti in cursu de aprópe 200 de ani sub hierarchi'a serbésca. Daca si nu uitara cu totulu limb'a loru nationale, in realitate inse ei au fostu invetiati cá se o despretiuésca, persecutati daca au mai cutediatu a tîné la dens'a, si in fine dupa-ce ajutati din respoteri de multimea ceealalta a inteligentiei romanesci din alte provincii, au scapatu abia de sub despotismulu brutale si nespusu umilitoriu alu hierarchiei serbesci, au remasu cu unu jargonu de limba serbo-germano-romanésca, in càtu acuma ei nici nu mai visédia de o limba romanésca asiediata pe regulele sale, melodiósa si dulce, le mai placu cuvintele in care se afla càte 4 si 5 consonante inbuldite preste càte o singura vocala, sau si fora nici-o vocala, cá de ex. strz, prst, scrz, krk, wssrd si altele cu mii'a, din limbile slavóne. Departe se fia de noi a inculpá pe poporatiunea romanésca din acelea regiuni frumóse si classice ale Banatului. Nimeni nu pórta vin'a educatiunei ce i se dà in pruncía si in primele tineretie, cà-ci in acelea epoce ale vietiei nu noi ne dàmu educatiunea, ci ni se dà de càtra altii; éra acei altii intre inpregiurari in care au petrecutu si banatienii, numai amici ai elementului romanescu nu au fostu nici-odata. Deci noi numai càtu constatamu starea lucrului cu profunda dorere sufletésca, pentru-cá se se cunósca, intre ce inpregiurari au cadiutu romanii aceloru regiuni din vechiulu despotismu sub despotismulu dlui Bogdan si dela 1876 incóce sub nerusînat'a tirania a unui banditu cá Ioanu Pauss. Totu de aci se póte combiná si la immens'a problema, a carei deslegare cade asupra celoru doui episcopi romanesci din Banatu."

Necrologu.

— Baronulu Franciscu Reichenstein fostu vice-cancelariu intre anii 1863—1865, adeca tocma in epoc'a cea mai memorabile din istori'a Transilvaniei in secolulu alu 19-lea, dupa unu morbu infricosiatu de càtiva ani, si dupa ce isi perduse partea cea mai mare din frumós'a avere parintésca, totu numai in intreprinderi mari industriarie, a repausatu la Vien'a in lun'a trecuta Ianuariu si s'a inmormentatu la Mödling, unde fu petrecutu de mai multi amici ai sei si de alte persóne, caroru densulu le facuse ajutórie diverse pre càtu a fostu in viétia.

Daca noi nu memoraramu indata dupa prim'a scire acestu casu de mórte, caus'a fu, cà amu asteptatu se 'i vedemu undeva publicata vreo schitia biografica, daca nu din partea septuagenariului seu unchiu, de càtra vreunu amicu intimu de ai sei; acum inse audimu cà se aduna materialu pentru o biografia intréga, critica, prin care se va reversá o lumina mare preste evenimentele celoru patru ani in veci memorabili mai virtosu din punctu de vedere romanescu, cà-ci daca anii 1848—9 se numescu cu totu dreptulu epocali pentru regenerarea, renascerea nóstra, apoi anii 1861—65 ne dau epoc'a reorganisarei politice si nationale. La acea reorganisare a luatu parte essentiale bar. Franciscu Reichenstein; tóte actele publice, càte trebueau supuse monarchului spre confirmare sau sanctionare, ori cà esia immediatu din pén'a lui, sau cà trebuea se tréca neaparatu pe sub ochii lui cu atàtu mai virtosu, cà-ci primulu cancelariu comitele Franciscu Nadasdy inca de pe atunci incepuse a'si perde vederile. Omu de o activitate estraordinaria, precum rari functionari se afla mai alesu in regiunile superiori, portá totuodata si o corespondentia aprópe cotidiana cu o multime de barbati fruntasi, intre cari din partea romaniloru erá la loculu antei cei doui mitropoliti, L. Bas. Popu, Georgie Popa dela Aradu si vreo doui colegi de ai sei consiliari la gubernu si la cancelari'a transilvana.

Cu Georgie Popa Reichenstein servise in Ungari'a, castigase o mare simpathia càtra elu si nu avea cuvente de ajunsu cá se'i laude caracterulu curatu romanescu. Cu L. B. Popu fusesera cameradi la facultatea de drepturi in Clusiu, mai tardiu colegi in cele mai inalte functiuni a le tierei si amici intimi.

S'au aflatu in anii din urma ómeni orbiti de passiuni egoistice si altii perfidi, cari voiá se'si ascundia tradarile loru din cei patru ani pe la spatele altora, dandu intielesu falsu tocma si la acte publice, clare si respicate, incriminandu pe altii de fapte comisse tocma de càtra densii. Candu voru esi la lumina acte si corespondentiele originali portate cu br. Fr. Reichenstein, acelea voru surprinde pe fórte multi ómeni. Pàna atunci va fi fórte bine, cá acei romani cari au corespondentie originali de ale lui Reichenstein, relative la ómeni pusi in posturi publice si la afaceri publice, nu private, precum de sine se intielege, se le conserve in tóta grij'a, cà va fi trebuintia mare de ele.

Famili'a Reichenstein este de origine din Tirolu, venita numai in secolulu trecutu la Transilvani'a. Mosiulu lui Franciscu a fostu functionariu montanistu, tata-seu secretariu la tesaurariatu in Sibiiu.

Serbi'a.

Negotiatiunile diplomatice intre plenipotentiatulu estraordinaru serbescu d. Marici si intre gubernulu austriacu, asupra puncteloru de junctiune ale linieloru ferate serbesci cu cele austro-unguresci, n'au avutu pàna acuma nici unu resultatu realu, si diariele oficióse din Vien'a si B.-Pest'a isi facu multa sila de a isi mascá iritatiunea si nemultiumirea loru, fatia cu incâpâtinarea tramisului serbescu.

Miculu statu serbescu, pe care press'a austro-ungara l'au botezatu in batjocura cu numirea de „Piemontulu slaviloru de sudu" nu capitulédia si nici nu se lasa a fi intimidata de càtra diplomati'a marelui si statu austro-ungaru, ci se opune, resiste si nu i pasa de amenintiarile poternicului seu vecinu, pentru cà la spatele micului Piemont orientalu se afla intréga lume a slaviloru, cu Russi'a in frunte. Diplomatii serbesci sciu prea bine, cà in casu de a provocá ei unu conflictu, acesta in scurtu tempu se va schimbá intr'unu conflictu austro-russescu, acarui urmare va fi o conflagratiune generala.

Acésta o presimte si o prevede si noulu ministru de esterne bar. Haymerle, din care causa politic'a si atitudinea sa fatia cu Serbi'a va trebui se fia, mai multu concilianta decàtu provocatóre si aroganta.

Intrebandune, cà cum se face, de miculu statu serbescu au ajunsu a jucá unu rolu atàtu de insemnatu in politic'a orientala, apoi, abstragêndu dela positiunea sa geografica si dela valorós'a si poternic'a protectiune de care se bucura din partea Russiei, vomu fi necessitati a recunósce, cà actualii conducètori ai destineloru natiunei serbesci, sunt convinsi de inportanti'a missiunei loru, sunt solidari in politic'a loru de unitate si se afla la inaltimea situatiunei. Urmandu pe calea apucata, mic'a Serbi'a de astadi, favorisata de inpregiurari, va ajunge, mai curendu póte decàtu ne asteptamu, a fi punctulu de cristalisatiune in giurulu caruia se voru grupá, mai curendu séu mai tardiu, elementele slaviloru de sudu si póte chiaru ai intregei peninsule balcanice.

Pe tempulu candu marele regeneratoru alu Italiei moderne, genialulu comite C. Cavour se aflá angajatu in consumatórea si dificila lupt'a de esistentia si de emancipare a Italiei, primi intruna din dile, visit'a renumitului professoru de chemia Justus Liebig, caruia in decursulu conversatiunei sale i se planse cu tóta franchetia, asupra dificultatiloru ce intempina politic'a sa, atàtu in afara càtu si inlaintrulu patriei sale renascênde. Atunci professorulu germanu ilu consola prin urmatórea predicere inbracata in vestmentulu sciintiei:

„Domnule comite, nu pierde curagiulu. Déca intr'o gramada de materia neinsufletita si amorfa se va aflá chiar si numai o singura potere moleculara

organisatóre si plina de viatia, acésta este suficienta, pentru cá ea se reorganisedie érasi totulu si se i redea viati'a. Mie mi se pare, cà acésta tiéra mica de subt pólele Alpiloru este acea potere moleculara, care va invinge forti'a mórtei si care va redá miscarea si va inspirá o noua viatia Italiei intregi.“

Scimu bine din istori'a moderna, cà profeticele prediceri ale celebrului chemistu germanu s'au inplinitu si cà astadi Itali'a nu mai este acea faimósa „notiune geografica“ a principelui Metternich, ci cà ea este unu statu liberu, unitu, independentu si totuodata unulu din acele puçine state, in care constitutionalismulu este mai multu decàtu o comedia séca si ingretiositóre, preeum este elu in alte parti.

Viitoriulu ne va aretá déca Serbi'a va fi de si nu tocmai, dar' celu puçinu in parte, totu asia de fericita cá Itali'a.

N'ar stricá credemu, cá cuvintele citate mai susu ale lui Justus Liebig se fia nu numai audite si notate, dar' si urmate de toti acei pessimisti malcontenti, cari si-au perdutu credinti'a si speranti'a in viitoriulu unei natiuni renascènde. Amu mai dis'o, o dicemu si nu vomu incetá de a o repetá cu ori ce ocasiune, cà: numai acele natiuni voru peri, care desperandu voru incetá de a se luptá.

Unu omu singuraticu pusu la loculu seu póte fórte multu, o partida politica póte si mai multu, dar' mai multu póte vointi'a concentrata a unei natiuni intregi. In politic'a natiuniloru, vointi'a este espressiunea poterei loru.

Camilu.

Romani'a.

— Starea poporatiunei rurale. Nu scimu in tóta Europ'a unu gubernu si o legislatiune, care se se fia ocupatu in cei 32 de ani din urma asia de multu si asia desu cu starea poporatiunei rurale, càtu s'a ocupatu, se mai ocupa si astadi ministeriulu, camerele si press'a Romaniei. S'ar potea face colectiune de volume gróse din totu ce s'a scrisu, legiferatu si decretatu in favórea, spre binele tieraniloru, pentru scutirea si apararea loru de asupriri si inpilari. Cu tóte acestea, reclamatiunile si chiaru incriminarile cele mai amare durédia pàna in momentele de façia. Nu cà s'ar audi in lumea mare vocea dorerósa a tieraniloru asupriti, cà-ci ei nu sciu se strige cá se'i audia Europ'a, ci insusi gubernulu, deputati, si ce este mai semnificativu, o parte considerabile dintre proprietarii mari, senatori si alti barbati de positiune inalta, sunt destulu de generosi si iubitori de adeveru, cá se declare pe façia, cà poporulu tieranu este asupritu, fórte asupritu, si cà tóte mesurele luate in apararea lui pàna acuma nu au fostu de ajunsu. Dara din càte citimu in diariele cele mai seriése si redactate mai bine, din càte aflamu si din vreo patru corespondentie de ale amiciloru nostrii, locuitorii sateloru nu preste totu sufere in aceeasi mesura. Starea locuitoriloru din Valachi'a mare (intre Oltu si Milcovu) este multu mai de suferitu decàtu a celoru de preste Oltu; din contra, locuitorii mai alesu din vreo cinci districte ale Moldovei, sunt mai reu decàtu erá odata negrii sclavi din Americ'a. Acestu reu infricosiatu vine dela o sistema dintre cele mai infame, necunoscuta nici chiaru in Transilvani'a si nicairi, afara dóra de Galiti'a. Lasamu inse cá se vorbésca „Romanulu“, din care scótemu pentru angustimea spatiului numai urmatóriele passage:

„In adeveru, tieranulu saracindu, poterile lui producetóre scadu si miseri'a unita cu esemplulu speculeloru neomenóse, a caroru victima este neincetatu, 'i pervertescu chiaru caracterulu astu-felu, in càtu devine vicleanu, séu si lenesiu, din naivu, bunu si laboriosu, ce este prin natur'a lui.

Aceste durerése fenomene se observa mai cu osebire peste Milcovu. Acolo sistem'a dupa care se face munc'a campului fiindu cu totulu alta de càtu dincóce de Milcovu, tieranulu, din subordonatu ce erá mai inainte bunului-placu alu proprietarului si arendasiului, mai multu séu mai puçinu umanu si generosu, a devenitu astadi unu obiectu de traficu vilu pe piatia, unde munc'a lui se vinde dela mana la mana, cá unu efectu publicu negociabilu, fiindu robita de aceia cari au sciutu si au avutu ânima se profite de momentulu in care tieranulu erá mai reu sugrumatu de nevoia.

Nu vomu fi negresitu acusati de persecutiune religiósa, consemnandu aci faptulu positivu, cá comerciulu muncei tieranului este astadi peste Milcovu totu in manele Evreiloru. Supt inboldirile nevoieloru si càte odata, trebuie s'o marturisimu cu dorere, in naucirea viciului desvoltatu si intretinutu cu o dibacia infernala de carciumaru, tieranulu isi vinde munc'a, nu pe unu anu, nu pe doui, ci pe cinci-siése ani inainte si pe nimicu; si nu vinde numai dilele pe care le póte munci intr'unu anu, ast-felu cá se 'i mai remana si pentru cultivarea ogorului seu timpulu necessaru, ci vinde tóte dilele de lucru ale anului. Elu ajunge ast-felu in stare de sclavu vendutu de buna voi'a sa, si odata acésta neomenósa vendiare facuta, legea tocmeleloru agricole este aci si administratiunea datóre se esecute invoiél'a suptsemnata de nenorocitulu muncitoru.

Ce se mai dicemu despre pretiulu, cu care atatea decimi de mii de ómeni sunt venduti pe ani indelungi? Elu este o batjocura, este unu ultragiu adusu simtimînteloru de umanitate. Si óre marii agricultori, marii producêtori ai tierei, se folosescu de aceste pretiuri derisorie? Cele mai adesea nu, si acolo unde muncitorii tratésa de a dreptulu cu marii cultivatori, nenorocirea si miseri'a sunt multu mai puçinu mari; ba pe unele locuri tieranii sunt chiaru fericiti, subt ocrotirea unui mare proprietaru generosu si inteligentu.

In multe casuri inse munc'a nenorocitului tieranu trece prin trei patru mani, care tóte castiga asupra acestei deplorabile precupetiri, pana candu ajunge la proprietaru séu la arendasiu. Mai antaiu carciumarulu satului, prin beutura si prin mici avansuri de bani, facute cu viclenia la timpu de nevoia, acaparésa munc'a tieranului pe pretiulu celu mai derisoriu. Apoi carciumarulu, spre a'si procurá noui midilóce de a'si urmá neomenosulu seu comerciu, vinde cu óre-care folosu munc'a dejá robita unui speculatoru mai avutu, care ambla din satu in satu si aduna de pe la carciumari provisiunea loru de dile de munca; càte odata si acesti colectanti vendu, totu cu folosu, produsulu comerciului loru la alti speculanti si mai mari, stabiliti prin orasie.

Apoi, candu proprietarulu séu arendasiulu are trebuintia de munca, nu mai gasesce nimicu disponibilu prin sate, si este nevoitu se plece la orasiu, spre a cumperá munc'a tieranului cá o marfa de pe piatia.“

Russi'a.

Din St. Petersburg se scriu urmatórele:

„Cu ocasiunea ridicarei cuartierului generalu nihilistu din strad'a Saperiloru, s'a facutu unu mare pasu spre paralisarea acestui partidu. — Individulu Deutsch, care in momentulu navalirei gendarmiloru prin ferestrele redactiunei diariului „Semlia Wolia“ s'a inpuscatu, — se dice cà a fostu de mai multe luni de dile conducêtoriulu supremu, alu intregei miscari nihiliste din Russi'a, unu barbatu de o actiune aprópe fenomenela.

Se dice, cà terorismulu esercitatu de càtre acésta purtida a fostu organisatu de càtre acestu Deutsch, si mentînutu prin mijlócele draconice pe cari le intrebuintiá contra partisaniloru sei nehotariti. Cá fostu junker alu unui regimentu de infanterie, elu a gasitu totud'auna intrare in mai multe casarme. Chartiile aflate la redactiunea numitei foi probésa, cá activitatea miscarei din ultimi ani, si mai cu séma ultimulu atentatu contra imperatului, au avutu locu sub conducerea directa a repaosatului Deutsch.

Sinuciderea acestui june, care d'abia erá in etate de 26—27 ani, precum si arestarea complici loru sei celoru mai apropiati, dau dreptu gubernului de a sperá, cà va potea pune o stavila órecare agitatiunei nihiliste. (?)

Sciri diverse.

— (A. S. Principele Alesandru I alu Bulgariei) care se afla pe drumu spre St. Petersburg a sositu in 26 Ianuariu st. v. in capital'a Romaniei. La gara a fostu intempinatu de M. S. R. Domnulu Carolu si de diferiti demnitari civili si militari. Ilustrulu óspe au descinsu la palatulu domnescu. Precum se dice, principele Alesandru va petrece in capital'a Romaniei vreo doue, trei dile, pentru cá apoi se isi continue calatori'a la St. Petersburg.

— (Casarma zidita de soldati romani.) In diariulu „Stéu'a Dobrogei“ se citesce cà la 17/29 Decembre a. tr. s'a vediutu pentru prima óra arborandu-se stindardulu romanescu in orasiulu Tulcea pe unu edificiu lucratu din temelia de bratiele soldatiloru romani. Soldatii de geniu anume si cei dela trenu au edificatu sub conducerea colonelului Peiu o casarma mare in Tulcea, pentru care altfelu ar fi trebuitu se platésca statulu celu puçinu 40 mii de franci. La instalarea soldatiloru in casarma s'a datu o mésa, la care serveau pe soldati oficierii. La acestu prandiu soldatii mancau pe strachine lucrate de manile loru, si béu vinu din ulcele lucrate de ei. Erá admirabilu, dice numitulu diariu, se asculte cineva pe soldati, cum isi recomandá fia-care meseri'a ce a invetiat'o cu acésta ocasiune. Nici unulu din ei mai inainte, nu erá olaru, nu erá caramidariu, nu erá dulgheriu, si nici sciá, cum din pétra se póte face varu. Aceste tóte le-a invetiatu in scól'a condusa de colonelulu Peiu.

- (O aventura a dlui Hayes.) Presiedintele stateloru unite nordamericane d-lu Hayes a fostu arestatu intr'una din dilele trecute de càtra unu sergentu alu politiei. Presiedintele siedea in rotunda pe unulu din locurile rezervate pentru dame; unu sergentu alu politiei ilu provocà se se departedie si de órece presiedintele nu urma indata acestei provocari, a fostu puru si simplu arestatu. Pre drumu spre localulu politiei, presiedintele fù recunoscutu de càtra unu functionaru, care se grabi a informá pe sergentulu despre persón'a arestatului. Firesce cà acesta din parte'si isi ceru scusele sale, dar' presiedintele i respunse: „Lucrulu se afla in ordine — presupunu cà d-ta n'ai facutu altceva, decàtu ai, urmatu instructiuniloru primite.“

— (Diaristic'a in Russi'a.) In Russi'a se publica 608 diarie, din care 417 in limb'a russésca, 54 in polonesce, 10 in frantiusesce, 40 in limb'a germana, 3 in limb'a latina, 11 in limb'a lipovéna, 7 in limb'a estoniana, 2 in limb'a finesa, 4 in evreesce, 7 in armenesce, 3 in limb'a georgiana si 4 in limb'a tatara.

Afara de acésta se numera 46 diarie in marele ducatu Finlanda.

Din cele 417 diarie russe, 155 au unu caracteru oficialu; 27 se ocupa de teologia; 12 de dreptu; 11 de financie; 9 de istoria si archeologia; 4 de geografia si etnologia; 16 de istori'a naturala; 22 de medicina; 21 de agricultura; 4 de sportu; 7 de architectura; 4 de limbistica; 7 de technologia; 17 de pedagogia; 19 sunt pentru copii etc.

Sunt 17 reviste literare si scientifice, 10 diarie ilustrate, din care 7 in russesce; 13 diarie de bele-arte, 11 de bibliografia si 12 de moda. (Romanulu.)

— (Primari'a si poporatiunea Vienei) prepara pentru anulu 1883 o splendida serbatóre, care se intréca pe aceea a nuntiei de argintu, celebrata anulu trecutu in capital'a Austriei, despre care s'au vorbitu multu la tempulu seu. Acésta splendida serbatóre va fi pentru alu 3-lea centenaru alu scaparii Vienei, prin victori'a ce au reportatu Sobieschi asupra turciloru ce inpresurasera capital'a Austriei.

— (Se cauta unu primariu.) In comun'a Borec in Boemi'a nu voiesce se fia niminea primariu. Dejá mai multi cetatieni au platitu pedéps'a de 100 fl. prevediuta prin lege, numai se scape de onórea de a fi primariu. Acuma inse s'au mai adaosu inca si mandri'a la refusu, pentru cà acela care ar primi oficiulu, ar probá prin aceea cà nu are cei 100 fl. cá se ii platésca cá pedépsa.

— (Erasi o licitatiune de batjocura.) Cu ocasiunea unei licitatiuni judecatoresci in Solma, advocatulu din Bud'a Ioanu Ignatovici a cumparatu trei gradini plantate cu vitia de viia, (alu caroru pretiu se ficsase cu 300 fl. v. a.) cu 30 cr. v. a. scriemu treidieci cruceri v. a. asia, cà un'a din acele gradini ilu costa 10 cr. v. a. Unu némtiu ar dice: Ungarn ist eine schöne Gegend!

— (O ereditate fericitóre.) Precum se scie, negrulu pacatu alu ingratitudinei este fórte latitu in lume si s'au aflatu chiaru filosofi, cari au cantatu imnuri de lauda asupra acestei virtuti negative. Cu tóte acestea, credemu cà unui membru alu genului omenescu nu i se va luá in nume de reu, déca acesta nu cultiva „gratitudinea sufleteloru mari“ precum au fostu numita ingratitudinea. De acésta parere se vede a fi fostu si privatierulu Carolu W. din Vien'a, care murindu in etate de 42 ani au testatu tóta averea sa in suma de 80.000 fl. precum si elegantulu mobiliaru alu locuintiei sale, bucataresei sale care isi consacrase ingrijirile si serviciele sale in decursu de optu ani scumpului ei domnu repaosatu.

— (A mai avea unu pasu si a nu fi facutu nici unulu, in fondu este totuna). Unu june din Cinci-biserici se vediu in fine, dupa o lupta grea, aprópe de realisarea celui mai ferbinte doru alu animei sale. Nu de multu primise consimtimentulu parintiloru sei de a luá de soçia copil'a amorului seu. Diu'a cununiei erá ficsata si tóte pregatirile se facusera in cea mai buna ordine, candu, cu o di inainte de cununia, fericitulu mire avendu a trece, cu carulu incarcatu de o bute cu vinu, prin o strimtóre de drumu, resturna asia de nefericitu in càtu, ajungendu subt rótele carului fu sdrobitu si espira la momentu. Serman'a mirésa!

Bibliografia.

— Dizionario biografico degli scrittori contemporanei, diretto da Angelo de Gubernatis. Acésta mare opera se publica la Florenti'a in Itali'a. Ea coprinde biografi'a celoru mai insemnati scriitori contimporani din Europ'a, Americ'a si Asi'a.

Pe langa biografii sunt reproduse si unu mare numeru de portrete precum:

Victor Hugo, Don Pedro, imperatulu Brasiliei, marchisulu Alfieri, Janos Arany, Bluntschli, principele Ludovicu Bonaparte, mediculu Broca, Büchner, Cesar Cantu, lordulu Beaconsfield, Dora d'Istria, Alexandru Dumas fiiulu, Emil de Girardin, Gladstone, Hamerling etc. etc. éra dintre scriitori romani: Alesandri, Aurelianu, Baritiu, Grandea, Hasdeu.

Prenumeratiunea pentru Romani'a se face in Bucuresci la librari'a Socec et C-nie. Pretiulu operei intregi este 25 franci.

— Discursu funebru, pronuntiatu la 6 Augustu 1879 cu ocasiunea inmormentarei profesorelui

Stefanu Micle de d. Petru Suciu, Dr. in dreptu, prof. de dreptulu románu, rectoru alu universitatii si consiliariu la curtea apelativa. Iasi 1879.

— Bibliografi'a romana. Buletinu mensualu alu librariei generale din Romani'a si alu librariei romane din strainetate. Anulu II, Nr. 1 — 1880 — Ianuariu. Romani'a, Transilvani'a si Bucovin'a 5 lei pe anu. — Strainetate 10 lei. Unu numeru 50 bani. Editoru: A. Degenmann, Bucuresci.

N. B. — Tóte cartile in ori ce limba, aparute in tiéra, si cele in limb'a romana séu atingatóre de Romani, aparute in strainatate, se publica gratis in acésta Bibliografia.

DD. Autori, Editori si Tipographi sunt rogati, a ne tramite nu numai titlurile, ci cartile loru in natura, pe càtu s'ar potea, immediatu dupa aparitiune. De o data cu tramiterea cartiloru se ni se arate si pretiulu fia-carei. Acésta indicatiune este fórte necessaria pentru completarea anunciului si contribue multu la inprasciarea opului respectivu.

Inmediatu dupa insertiune, cartile primite pentru acestu scopu se voru inapoiá franco.

Scrisorile nefrancate nu se primescu.

LUXULU.

De: Maurice Bloock

(Urmare si fine.)

O alta ordine de idei pe care o desvólta d. Baudrillart este acésta: „luxulu si formele de gubernamentu.“

Asupra luxului in monarchii, lectorulu nu trebue se citésca pe Montesquieu, cà-ci acesta e unulu din subiectele pe care ilustrulu scriitoriu nu le a tractatu justu si logicu. Póte cà Montesquieu a fostu influentiatu de principiile cari atunci domniau la curtea francesa. D. Baudrillart evita erorile si argumentésa fórte bine acestu subiectu. Sunt trei forme de distinsu in monarchia. Mai antaiu e despotismulu. Luxulu despotiloru a fostu dejá caracterisatu de Tacitu: Ut erat incredibilium cupitor. Voiá necrediutulu si inposibilulu. D. Baudrillart nu vorbesce de elu de càtu pentru a ne face se intielegemu natur'a monstruósa a acestui luxu. Monarchi'a absoluta considera luxulu cá unu mediu de gubernamentu. Abusurile nu erau rari, dara se scusau intr'o óre-care cantitate prin prejuditiurile poporale. In fine, monarchi'a representativa, fiindu redusa la o lista civila determinata, ea ne ofere luxulu burgesu.

Considerata cá classa domnitóre, aristocrati'a debuta prin simplicitate si sfersiésce, in epoc'a decadentiei sale, prin luxu. „In prim'a epoca a patriciateloru, obiceiurile sunt severe, dure chiaru, cum sunt mai totudeauna si credintiele religióse.“ Da, fàra indoiala, pentru cá se incépa prin saracia si se termine prin bogatii gramadite una peste alt'a. De altumintrelea, influinti'a aristocratiei nu are de càtu unu interessu retrospectivu, de órece nu e probabilu se mai vedemu renascéndu regimulu aristocraticu. Cu tóte acestea, distinctiunile ce d. Baudrillart stabilesce intre aristocrati'a teritoriale séu feudala si aristocrati'a comerciale, apoi intre luxulu aristocraticu si luxulu nobilitariu, e ceva interessantu.

Luxulu si democrati'a ne interesá mai multu. Intr'adeveru, democratia si érasi democratia se striga pretutindeni. D. Baudrillart nu admite prejuditiulu cà democrati'a e incompatibila cu luxulu. Istori'a vechia ilu contradice. — Studiulu celu mai superficiale alu societatiloru moderne e de ajunsu pentru alu desminti. Cu tóte acestea, dice d. Baudrillart, citandu opiniunea lui Montesquieu — care crede in acestu prejuditiu, — e ceva adeveratu si in acésta asertiune. Cum potemu negá cà o forma care cere multu de la individu, se esige mai multa „virtute“, dupa faimós'a espressiune a autorului „Spiritului Legiloru“. Ea e in pericolu a se perde prin escessele cari distrugu cu violintia egalitatea si moravurile. In acésta mesura, teori'a lui Montesquieu este neatacabila; numai atàtu inse pecatuesce cà a prea restrinsu, si prin medii arbitrarie, partea bogatiiloru compatibile cu form'a republicana.

Nu trebue se uitamu, cá democrati'a moderna are unu indoitu caracteru care o distinge de democrati'a antica, de a admite bogati'a si de a voi libertatea. Prin aceste doue titule, ea admite ori-ce suma de luxu compatibile cu moral'a si cu prescriptiunile economiei politice. Totusi, luxulu póte face si bine si reu: binele escitandu la lucru, care, in dilele nóstre, a scapatu de sclavi, s'a liberatu de privilegiuri si monopoluri, s'a sustinutu prin miraculóse descoperiri; elu s'a scapatu inca de ceea ce favorisédia luxulu imoralu, de a'lu face se descinda si in masse, unde face celu mai mare bine bunului traiu, decentiei, demnitatiei personale.

Éta binele, dara e si reulu, séu, mai bine disu, pericolulu. Egalitatea restringe multu de totu luxulu celu mare, e adeveratu; dara poté-va vre-o societate se ne ofere acésta situatiune strania, in care toti se dorésca cu passiune luxulu mediocru? In faptu egalitatea contribue ea insasi a aprinde in tóte ânimele acésta passiune. In fondu si in practica, egalitatea insemnésa mai adese ori dorinti'a de a ne ridicá càtu mai susu. Cine se multiamesce cu egalitatea in saracia, cu obscuritatea, si nu prefera mai bine a fi egalulu . . . . . superiorului seu? Nobil'a ambitiune póte, dara póte de asemenea rusinósa pofta, alimentata de ura, lene si nepotintia. Ori-ce s'ar dice si ori-ce s'ar face, esiste o inegalitate, pe care democrati'a nu póte si nu va poté se-o distruga, inegalitatea averiloru. Atàtu timpu càtu esistara legi injuste cari permiteau cá unii se se inbogatiésca in prejuditiulu altora, avému dreptulu a ne plange. Acelu fastu escessivu si pe nedreptu castigatu parea consecinti'a unei nedreptati; legile injuste inse au disparutu. Trebui-va óre se se stérga si limitele averiloru. Beti'a poterii absolute erá vermele rodietoru alu despotismului; beti'a egalitatii reu intielésa amenintiá a deveni vermele rodietoru alu democratiiloru. D. Tocqueville a observatu acésta in marea sea opera asupra Americii, si D. Baudrillart este injustu aretandu — fàra a pronuntiá vorba — cà socialismulu este produsulu passiunei pentru egalitate.

Pentru a fini, potemu dice: a fostu luxu in Egyptu, la Ninive, la Babilon, in Persia, in India, in China, la Tiru, la Cartaginea, la Evreii; pretutindeni unde luxulu a ascultatu prescriptiunile economiei politice, séu mai bine ale moralei, in timpurile candu abia se zariau adeverurile, sistematisate adi de economi'a politica, totudeauna s'a simtitu fericirea materiale a societatiloru; pretutindeni inse pe unde a dominatu luxulu immoralu, degradatoru, ruinatoru, statele cele mai poternice, societatile cele mai bine organisate, nu au intardiatu a decadé si apoi a peri cu deseversire dupa suprafati'a globului, alu carui aeru e vivifacatoru numai pentru cei ce asculta de principiele sciintiei.

(„Binele Publicu.“)

Conversatiune in limb'a magiara.

(Continuare din Nr. 8.)

Candu au venitu magiarii in Panoni'a, ei au aflatu acolo pe romani, pe slavi si mai in susu preste Dunare pe germani. Chiaru in capital'a Bud'a si in tóta regiunea ei germanii petrecu aprópe 900 de ani cu magiarii la unu locu; nici-odata inse germanii n'au fostu in stare se invetie limb'a magiara mai bine decàtu o sciu ei astadi, adeca tocma precum o vorbesce dn. Tobias Kraxelhuber si concetatienii sei din Pressburg si de pe airea in diariulu „Borsszem Jankó“. de ex:

„Czu tumm!

Éty geszenzsekezs sornalizd, ety gomisz Gosudhund meri mokád tuelirozni ety mágnád, ety herr fon, ety baran!.. ami hochkepurn, meildozsákozs! Poazaszdo!*)

A herr baran já dette. Leturrandja édet mind ety nul ézs mozsd a tebi gomisz Gosudguttyo, asz a répellise czigoszen meri temonsdrirozni, dzsünállja gravall! Czu tumm!

Hiszen én izs fatyog ety honeder demágrád; 1848-pa, mikua folld a naty refulládzión, én giálldozdam legeleszer, hoty muzsájn atyonferni pidezs sito mint! Hanem ety baran, ety gráf, a ginek a pádzsi exlencz herr és bispek! -- üllen attanér kontolgoszázs csag ety ganász publigum léhed.

Hoty aszdad a xindl nem kondollja a hohi hadósák, meri peferrni aplágog a gazinódull, amipe járja anynyi hochkepurn exlencz firschten und grávn und baran ézs mikua a hochlepliche bulliczáj — mit resbegd czu farmelldn — szikoru megbarandzsol (dasz i nid lach!) hoty menjeneg hasza alutni zében; ety se is nem endegelmeskedi, — ágorom montani emledenges — nixnucz! elgemelde — kruczifix p. p. deremdede puapár nyelfibe negi no ámál hinein!... enketelmesketig.

De mék szeb fok tyini! montja negem a herr von Gámázsngnobv, ami ety k. k. benzionirder overlájdinánd ézs ety indim szervászpruder én hoszám. „Bruder Dobi“ montya negem, „Dobiász, asz enim sep, amid gabdam a lápampa Genigrécznál mikua hádrafelle gonczendrálldunk minget — asz enim zsep fiszged, aszdad jelendi zéb ide fog tyini, mekládot Dobi bruder, mozsd leszi ety zéb eboche neging, hisdorisch merquirdische eboche — lesz eleszer belagerunx zustand ozdán xamdmonarchi, herr fon Schmerling, k. k. Piamde, k. k. Drafig, k. k. Finanz, mindent lez, k. k. régi dicseseg tyun visza, a gétfeji sos csabgotja a szárnya!. Queraus alte pudlhaubn! . . atvál negem etz buszi! . . . gét buszi!. .“

És mekelelding ety is a más is és siadung mint a pornyu. Negunk is enegöllde a Ferezsmardzy: Mék tyini fok ety jop kua, ahun imátsák repedez!.. ja ja!.. kummen muasz, oder kruczifadelsteyrischeskropfregiment . . .

*) Unguresce cum se scrie in limb'a cultivata aru fi:

Nagy ostobaság! Egy közönséges hirlapiro, egy alávalo Kossuthkutya merészel egy nagy urral, egy méltóságos báro urral vivni! Borzaszto! etc. Restulu se binevoiésca a si'lu traduce lectorii càti sciu ambele limbi, german'a si magiar'a. Red. Obs.

Intocma asia o patu magiarii si cu popórale slave. Cá specimine dàmu aci epistol'a dlui Zomborácz càtra amiculu seu:

Zombor 1000, 800, 70, 9 Karáchony.

Szreberni brate Jankó,

Talán csak nem kiestem grácziábul? hogy soká nem irtam. Kipótolok most inep alata, mer ráirek. Anyi sok eszevisza tertinte hody alig birok hun kezdenyi.

Legfékip jó hogy van bozity.

Bukara Ora praszicza, tyurka, guszka, patka pilyitya i zécz és rá még egy kis makovszki kécz. Kezbekezba egy kis pitye.

Szip napok letintik Bácsmegye lathatarán. Szubaticki deputaczia! meghoditotunk elnekministert mindenfile pártot is hegyibe Madarász Jozsepet. Mig bibornoktul se nem filunk, se semifile bornoktul, csak filokszeratul ki gyalázatossab mint egyptusi kilencz csapás, is kihez kipest sáska, poloska is svábbogár csupa gyenyerisig. Bele kelene tenyi litániaba mikor kántor énekli: „oszlobdgi nász goszpodnie.“

Deczember 18-ikba vota vármegyin optyinárgyilis, is elhotározták vármegyeházt kiipitenyi; csag Vincze Latinovity iz Borsód nem elhatározta. Csag aba ata egyezisit, hogy uj vármegyehéz frontyát dunyhákal felikesitsenek. Hanem in ugy hiszek hogy ez mig se nem jó ilene.

Zentán meg muta legelét felosztoták, felakarnak oszlatnyi rendezet tanácsot is.

Sztó hilyada apellata! ez még se nem járja. Várost ledegredálnyi falunak, ipen ojan mindha lesz gyenyeralisbúl puczmajsztor, vagy plébobul harangozó, vagy kultusziministerbúl nipdanitó.

Nem tudom hogy leszink városi restelaczioval maj megirok maganok eril mindent ha megtertentinte.

Erilnek leginkáb hidegnek snajczók! merd lehet sliczázni. Plebonak is van neki slicza de jígre ritkán kijárja, inkáa job szeretí más foglalkózás mit lehet elvigeznyi bent mele szobába. Segrestyis eszegyíjtete ugy is temírdek apropízt neki — holberczvelvire. Nem tudom megajándikozot e már klerust fotografiaval ornyatusba? Mig „Kis bért“ se nem láttam tebfilekípen leportrízva, mint plebót, pedig az kapja nálátú teb „párbir.“

Zenyim másik jóbarát meg ugy henczeg mintha vona i pater Lonkay, pedig csak jeb-Lonkay. Napokba megkelkezett muzsája is magzattal uton utfilén dicsekete, erilte neki mint a bolond anak, ami meg van másik emberuek is. Kípzelje csak kicsufolja Pántát, mert bort szeretem. Hád mig van ojan bolond ki nem szereti?

Most pedig levilt befejezek is kivának boldog ineplist. Majd ujivre gratulálok. Csokolok zifiasszony kezit és maradok maganak jo barát

Zomborácz Panta.
bunyevácz tudós e. c. t.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

26 Ianuariu st. v. 1880.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	102.⅞ b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	107.— „
Obligatiune dominiale cu 8%	„	98.— „
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„	93.¾ „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	85.½ „
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	95.½ „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	48.90 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	96.10 „
Prioritati cu 8%	„	106.25 „
Actiunile bancii Romani'a din 1869	„	332.— „
Daci'a, comp. de asecur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	210.— „
Romani'a, compania de asecur., din 1875 cu 8% act. (200 l.) platitu 100	„	76.— „
Rent'a romana din 1875	„	69.¼ „
Diverse:		
Argintu contra auru		4½%
Bil·te hipotecare		4%
Florini val. austriaca	„	216.— „
Rubl'a de chartie	„	264.— „

● Cura pentru érna. ●

Wilhelm's
THE'A CURATITÓRE DE SANGE
antiartritica si antireumatica
a lui (1) 3 -25
Franciscu Wilhelm,
far nacistu in Neunkirchen (Austri'a de josu),

a fostu folosita in fórte multe casuri cu resultatele cele mai bune, ceea ce se probédia prin mii de scrisori de recunoscintia, in contra sioldinei, a reumatismului, a raneloru deschise, in contra releloru invechite si permanente, a raneloru care puroiéza neincetatu, ale bubeloru pe piele, remase din morburi secsuale, bubeloru de pe corpu si din fatia, peteloru, bubeloru siphilitice, inflatureloru de ficatu si splina, dureriloru hemoroidale, galbinare, suferintieloru intensive a nerviloru, a muschiloru si a dureriloru la incheiaturi, greutatiloru de stomacu si de venturi, incuieriloru, ale udului, polutiuniloru, impotentiei la barbati si pólele albe la femei, morburiloru scrofulóse, inflaturi ale ghinduleloru si in contra altoru suferintie. Atestatele la cerere se tramitu gratis.

Pachete inpartite in 8 dose se afla cu pretiu de 1 fl., pentru timbru si pachetare se socotescu 10 cr.

Pentru de a se aparà de falsificate, se se caute cunoscutele marce brevetate si legalisate in mai multe state.

Se afla de vendiare in Sibiiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher.

● Cura pentru tómna. ● ● Cura pentru vara. ●

● Cura pentru primavara. ●

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**